

ŠKOLSKO NATJECANJE IZ ČEŠKOGA JEZIKA –
MATERINSKOGA JEZIKA

ŠKOLNÍ SOUTĚŽ V ČESKÉM JAZYCE –
MATEŘSKÉM JAZYCE

2024

Střední školy

HESLO

POČET BODŮ:

	100
--	-----

Prosudbeno povjerenstvo:

1. _____
2. _____
3. _____

Predsjednik/ca Školskog povjerenstva:

_____, 17. siječnja 2024.

1. PRÁCE S TEXTEM (PRÓZA)

Přečtěte si text a odpovězte na otázky.

Alena Mornštajnová

Listopád

Stalo se to patnáctého března během odpolední procházky.

Obloha za okny byla tmavá a po okně stékal mokrý sníh. Loudala jsem se k šatně a záviděla starším holkám, že na procházku nemusí. (...)

Obula jsem se, ze svého věšáku s číslem 9/3 jsem si vzala kabát, okolo krku jsem si obmotala šálu, navlékla čepici a rukavice a zařadila jsem se vedle Zuzany až na konec dlouhého spořádaného dvojstupu. (...) Přikrčila jsem se, bradu otřela do šály a pozorovala jsem chodník pod nohama. Rozbředlý sníh se měnil v šedou vodnatou břečku a při každém došlápnutí se rozstříkoval do stran.

Necákej! okřikla mě Zuzana.

Já to nedělám naschvál, namítla jsem a záměrně jsem zvysoka šlápla do louže. To by vypadalo takhle. Jééé, promiň. (...)

Na Zuzaně nebylo zajímavého vůbec nic. Připomínala nádobu, která se plní průzračnou tekutinou slov, jež nám v domově vštěpovali. Neměla nic navíc. Žádná vlastní úvaha nebo nápad nedodaly čiré kapalině zajímavější odstín. Byla ideální chovankou domova. Vlastně byla mým zrcadlovým odrazem, i když jsem to tehdy neviděla, ale asi jsem to podvědomě cítila. Možná to byla právě ta nudná podobnost se mnou, která mě na ní tolik dráždila. (...)

Na konci ulice se objevilo bílé auto. Všechny jsme instinktivně ustoupily, co nejdál od obrubníku. Když nás auto míjelo, zpomalilo a pokračovalo téměř krokem, asi aby nás nepostříkalo špinavou břečkou. Vychovatelka, která šla vpředu, otočila hlavu, usmála se a zamávala řidiči na znamení díky. Zdálo se, že muž za volantem vstřícné gesto nezaznamenal, zato žena na sedadle spolujezdce se za námi dívala a otáčela hlavu ještě v zatáčce.

Mokrý sníh se změnil v déšť a vychovatelky zrychlily krok. Zabočily jsme do vedlejší ulice. Podél chodníku stála řada zaparkovaných aut. (...) Jeden vůz parkoval zvláště daleko od obrubníku s přední částí neopatrně vystrčenou do vozovky. Zadní dveře auta byly otevřené a žena ve vínově červené bundě kapesníkem otírala boční okénko. Řidič seděl na svém místě a upřeně zíral dopředu. Bylo to totéž bílé auto, které okolo nás projelo sotva před pár okamžiky.

Vychovatelky (...) nasadily ostřejší krok a skupina spořádaných dvojic se začala trhat a roztahovat. (...) Obvykle průvod uzavíral někdo z dospělých, ale v tu chvíli šla vychovatelka uprostřed a pobízela loudalky ke spěchu.

Žena u bílého auta se otočila a zadívala se na nás. (...) Výraz v ženě obličej mě zarazil. Vypadala jako šelma odhodlávající se ke skoku. Napadlo mě, že zavolám na vychovatelky, aby na nás počkaly, ale šly daleko vepředu a my už jsme byly skoro u auta. V tu chvíli se k nám žena vrhla, mě odstrčila stranou, ale Zuzanu popadla za ruku a táhla ji k autu.

Nééé! křičela Zuzana. Pomoc, pomoc! Žena se ji pokoušela vtlačit do otevřených zadních dveří, ale Zuzana se chytila sloupku a zoufale se držela.

Místo abych se jí vydala na pomoc, ucouvla jsem k plotu a dívala se, jak se brání. Ozvalo se zaječení (...) a vychovatelky běžely naším směrem. Už jsem si myslela, že se Zuzaně podaří udržet, udělala jsem dva kroky směrem k ní, abych jí pomohla, než přispěchají vychovatelky, ale v tu chvíli žena něco řekla, Zuzana se pustila, žena ji vmáčkla dovnitř, skočila za ní a auto se rozjelo pryč.

Značku, zapamatujte si značku! volala vychovatelka, ale espézetka byla zacákaná špinavým sněhem a nečitelná.

Proč jsi ji nedržela, proč jsi ji pustila?! křičela na mě hystericky vychovatelka, jako kdyby to byla moje vina, že Zuzanu odvezli. Mlčela jsem. Vždyť já jsem se se Zuzanou za ruku vůbec nedržela. Za ruce se vodí jenom školkáči. Bála jsem se to ale říct, protože jsem si nebyla jistá, jestli jsem neporušila pravidla.

(MORNŠTAJNOVÁ, Alena. *Listopád*. Brno: Host, 2021.)

- 1) Ve kterém měsíci roku se děj odehrává? _____

	1
--	---
- 2) Jakou barvu měl kabát únoskyně? a) bílou b) červenou

	1
--	---
- 3) Kterých postav se týkají následující přirovnání použita v textu?
Vyberte z nabídky: *vychovatelka* *Zuzana* *vypravěčka* *únoskyně*
a) prázdná nádoba _____
b) šelma, která se připravuje ke skoku _____

	2
--	---
- 4) Rozhodněte, zda následující tvrzení vyplývají z textu.

	2
--	---
- a) Vypravěčka považuje Zuzanu ANO NE
za zajímavou a osobitou dívku.
- b) Zuzana a vypravěčka mají velmi ANO NE
podobné povahy.
- c) Ve chvíli únosu se vypravěčka ANO NE
zachovala velmi statečně.
- d) Vychovatelka obviňuje z únosu ANO NE
vypravěčku.

	4
--	---
- 5) Doplňte v následujících větách chybějící uvozovky.

	2
--	---
- Necákej! okřikla mě Zuzana.
Já to nedělám naschvál, namítla jsem a záměrně jsem z vysoka šlápla do louže.
- 6) Jakým přídavným jménem bychom mohli nahradit slovo „ostřejší“,

	1
--	---

aniž by došlo ke změně významu věty? _____
- 7) Jak v textu spisovatelka nazývá:

	2
--	---
- a) dívky, které jsou pomalu - _____
a) děti z mateřské školy - _____
- 8) Opište z textu hovorovou podobu zkratky slov „státní poznávací

	1
--	---

značka“. _____
- 9) Vypište z textu hovorové slovo, které označuje špinavý vodnatý sníh.

	1
--	---

- 10) Vypište z pátého odstavce textu dvě příslovce, která mají stejný

	1
--	---

význam. _____

1. PRÁCE S TEXTEM (POEZIE)

Přečtěte si text a odpovězte na otázky.

Romance o Karlu IV.

Jan Neruda

Král Karel s Buškem z Vilhartic
ted' zasedli si k dubovému stolu —
ti dva už pili mnohou číši spolu
a zapěli si z plných plic.

„Nuž dej sem zlaté číše, páže,
a nalej vína — dolej výš —
dnes, pane Bušku, čehos zvíš!“
král Karel vesel káže.

„Zde po tom víně, Bušku, slyš,
domáci slunce naše vloni hrálo —
tot' první víno, které v Čechách zrálo —
aj tedy vzhůru, pijme již!“

A pili — král však náhle prsknul:

„To že je víno? tenhle kvas?
vždyť křiví ústa, láme vaz!“
a zlostně rukou mrsknul.

„Eh — vezu révu z Burgund sem,“
král dál a dál si v zlosti svoji vede,
„a takovouhle peluň mně z ní svede
ta velebená česká zem!“

Jsem přesvědčen, když broskve vsadím,
že sčesám trpké trnky z nich,
a chceš-li klidit pustý smích,
zde růže sázet radím!

Však jaká země — taký lid!
vás kdyby učit chtěli všichni svatí,
zda všimnou si jich Češi paličatí —
buď svatý rád, když není bit!
Jak bych zde mlátil otep slámy!
Necht' chci co chci, za krátký čas
se všechno jinak zvrtně zas —
mám já to bídu s vámi!“

Přec zase číši k ústům zdvih,
a napiv se, své velké dobré oči
ted' kradmo přes stůl po soudruhu točí,
ten však je jako pěna tich.
Jen – aby marně nezahálel —
pan Bušek máčel zub a pysk
a víno ku pŕnebí tisk
a po jazyku válel.

„Ba je to bída,“ děl zas král
a rychle zaval sobě vína znovu,
tak rychle, jak by bránil zlému slovu;
však kolem úst již úsměv hrál.
„Mám žízni umřít? — na mou víru,
Tys oslep, páže — nevidíš,
že přede mnou je prázdná číš? —
- a dej mi dobrou míru!“

„Pij, Bušku — již se nezarmuť —
a poslyš, co Ti král Tvůj moudrý praví:
můj jazyk je jak známo vybíravý —
a našel již v tom víně chuť.

Víš — zkoumat třeba, Bušku milý!
to víno má svůj zvláštní ráz,
zprv trpké, ale milé zas —
my, myslím, se už vpili!“

„Nu vidíš, králi: tak náš lid!
Má duši zvláštní — trochu drsná zdá se -
však květe po svém, v osobité kráse,“
Ted’ přerušil svůj náhle klid
hned rozveselen Vilhartice
„ach, přiblíž k tomu lidu hled
a přitiskneš svůj k němu ret
a neodtrhneš více!“

(Čítanka 8. Daruvar: Jednota, 2005, s. 280-281.)

- 1) Vypište všechny postavy, které v básni vystupují.

	1
--	---

- 2) Kdy se děj básně odehrává?

- a) ve starověku
b) ve středověku
c) ve 20. století

	1
--	---

- 3) Rozhodněte, zda následující tvrzení vyplývají z textu.

a) Král s Buškem pili víno ze stříbrných pohárů.	ANO	NE
b) Sazenice vína byla přivezena z Burgundska.	ANO	NE
c) Králi víno nejprve nechutnalo, ale potom změnil názor.	ANO	NE
d) Bušek nemá rád český lid.	ANO	NE

	4
--	---

- 4) Čemu král vyčítá, že se víno nepovedlo podle jeho představ?
- a) české půdě
 - b) francouzské odrůdě
 - c) špatnému počasí

	1
--	---
- 5) Paralela je srovnávání dvou skutečností. Nepovedené víno v básni slouží jako paralela k něčemu jinému, co je také potřeba více poznat, aby to člověk začal mít rád. O co se jedná?
- _____

	1
--	---
- 6) Vypište první verš, který říká Bušek z Vilhartic.
- _____

	1
--	---
- 7) Co Bušek říká králi v poslední sloce básně?
- a) Že jsou Češi veselý národ.
 - b) Že by měl svůj lid nejprve pořádně poznat, aby mu mohl porozumět.
 - c) Že má zasadit nové stromy.

	1
--	---
- 8) Vypište z textu dvě podstatná jména, kterými král označuje víno, které pijí.
- _____

	2
--	---
- 9) Jakou chuť má „peluň“? a) sladkou b) kyselou c) hořkou

	1
--	---
- 10) Nahraďte slovo „paličatí“ synonymem. _____

	1
--	---
- 11) Jaký umělecký prostředek je použit ve 4. verši 5. sloky básně?
- _____

	1
--	---
- 12) Jedná se o báseň:
- a) lyrickou
 - b) epickou

	1
--	---
- 13) Jaký druh rýmu je v básni použit?
- a) sdružený
 - b) střídavý
 - c) obkročný

	1
--	---

2. LITERATURA

1) **Určete názvy uměleckých prostředků v následujících verších. Dopište správná písmena vedle čísl s názvy uměleckých prostředků pod úkolem.**

a) zašlého věku děj, umřelé hvězdy svit,
zašlé bludice pout', mrtvé milenky cit (K. H. Mácha)

b) Manon je můj osud. Manon je můj osud.
Manon je všechno, co neznal jsem dosud.
Manon je první a poslední můj hřích,
nepoznat Manon, nemiloval bych. (V. Nezval)

c) U břehu po kolena stojí rákosí
a šeptá, šeptá větru po vůli.
Vlny narážejí na kůly.
Hladina je plná modrých zrcátek. (J. Skácel)

d) Okno je skleněná loď
přivázaná k břehům mé světnice. (J. Wolker)

1. anafora _____

2. personifikace _____

3. přirovnání _____

4. oxymóron _____

	4
--	---

2) **Spojte názvy literárních děl s názvy literárních druhů. K písmenům pod úkolem dopište správnou číslici.**

a) Válka s mloky	1. próza
b) R.U.R.	2. poezie
c) Máj	3. drama

a) _____ b) _____ c) _____

	3
--	---

3) **Spojte díla s jejich autory. K písmenům pod úkolem dopište správnou číslici.**

a) Máj	1. Božena Němcová
b) Kytice	2. Alois Jirásek
c) Staré české báje a pověsti	3. Karel Hynek Mácha
d) Babička	4. Karel Jaromír Erben

	4
--	---

a) _____ b) _____ c) _____ d) _____

4) **Jaký literární žánr je zde popsán. Dopíšte správná písmena vedle názvů literárních žánrů pod úkolem.**

- a) Obsahuje popis autorovy cesty do cizích zemí se záznamem jejich geografických, národopisných, kulturních, sociálních a jiných zvláštností.
- b) Vypráví o životě, smrti, umučení a zázracích svatých.
- c) V tomto původně středověkém literárním útvaru jsou popisovány dějiny určité země či národa.
- d) Hlavními postavy jsou zvířata, která mají lidské vlastnosti. Obsahuje poučení.
- e) Jedná se o krátký příběh s vtipnou pointou.

1. kronika _____

2. cestopis _____

3. bajka _____

4. legenda _____

5. anekdota _____

	5
--	---

1. JAZYK A VYJADŘOVÁNÍ

1) Zakroužkujte správné možnosti.

- a) V D/daruvaru je Č/česká Z/základní Š/škola J/jana A/amose K/komenského.
- b) Rodiče se rozhodovali, jestli mě zapíší do Č/české, nebo do Ch/chorvatské školy.
- c) Navečeřeli jsme se v R/restauraci U/u T/tří M/medvědů.
- d) Spisovatel M/milan K/kundera byl B/brněnský rodák, ale polovinu života prožil ve F/francii.
- e) Moc bych si přál strávit alespoň M/měsíc na M/měsíci.
- f) Už od rána krásně svítalo S/slunce a házelo na Z/zemi stíny.

	6
--	---

2) Opravte slovosled vět. Věty ve správném znění napište na linky.

- a) mi se U moře moc líbilo.

- b) velmi to Bylo náročné.

- c) film Jak ti se to, že ten nelíbil?

- d) v jsem posteli, Dnes protože zůstanu nemocný.

- e) nesnědl řízky, Kdybys čtyři nebolelo tě by břicho.

- f) chodit nemá Ted' smysl na pláž, protože silný fouká vítr.

	6
--	---

3) **Doplňte vynechaná písmena.**

Kd__ž jsem b__la malá, b__l prosinec mojí nejoblíbe__ější dobou v roce. N__kolik t__dn__ před __ánocemi jsme se sestrou začal__ pomáhat mamince s pečením __ánočního cukrov__. Nejradši jsem m__la vanilkov__ rohlíčk__ a včel__ __ly. 23. prosince šl__ ta__ínek s bratrem koupit stromeček a potom jsme jej zdobil__ slam__n__m__ figurkam__. Nahoře nesm__la ch__bět hv__z__ička. Ke štědrovečer__í večeř__ maminka připravila smažen__ho kapra a bramborov__ sal__t. Potom jsme pouštěl__ po vodě lo__ičk__ ze skořápek se svíčkam__, ab__chom zjistili, jak se nám bude dařit v příš__ím roce. Nakonec jsme dostal__ dárečk__.

	10
--	----

4) **Stupňujte přídavná jména, doplňte správné tvary v mužském rodu.**

a)	krásný		
b)		tišší	
c)			nejbližší
d)	špatný		

	8
--	---

5) **Vyberte z nabídky správné sloveso a doplňte ho do věty ve správném tvaru.**

doběhnout uvědomit si sprchovat se poznat

- a) Markéta ____ pozdě ____, že zapoměla koupit mléko.
- b) Musíme počkat, než ____ Tomáš ____.
- c) Sice nezvítězil, ale byl rád, že do cíle ____ jako úplně poslední.
- d) Petr v Praze žije jen dva měsíce a teprve město ____.

	4
--	---

2. KULTURA A HISTORIE

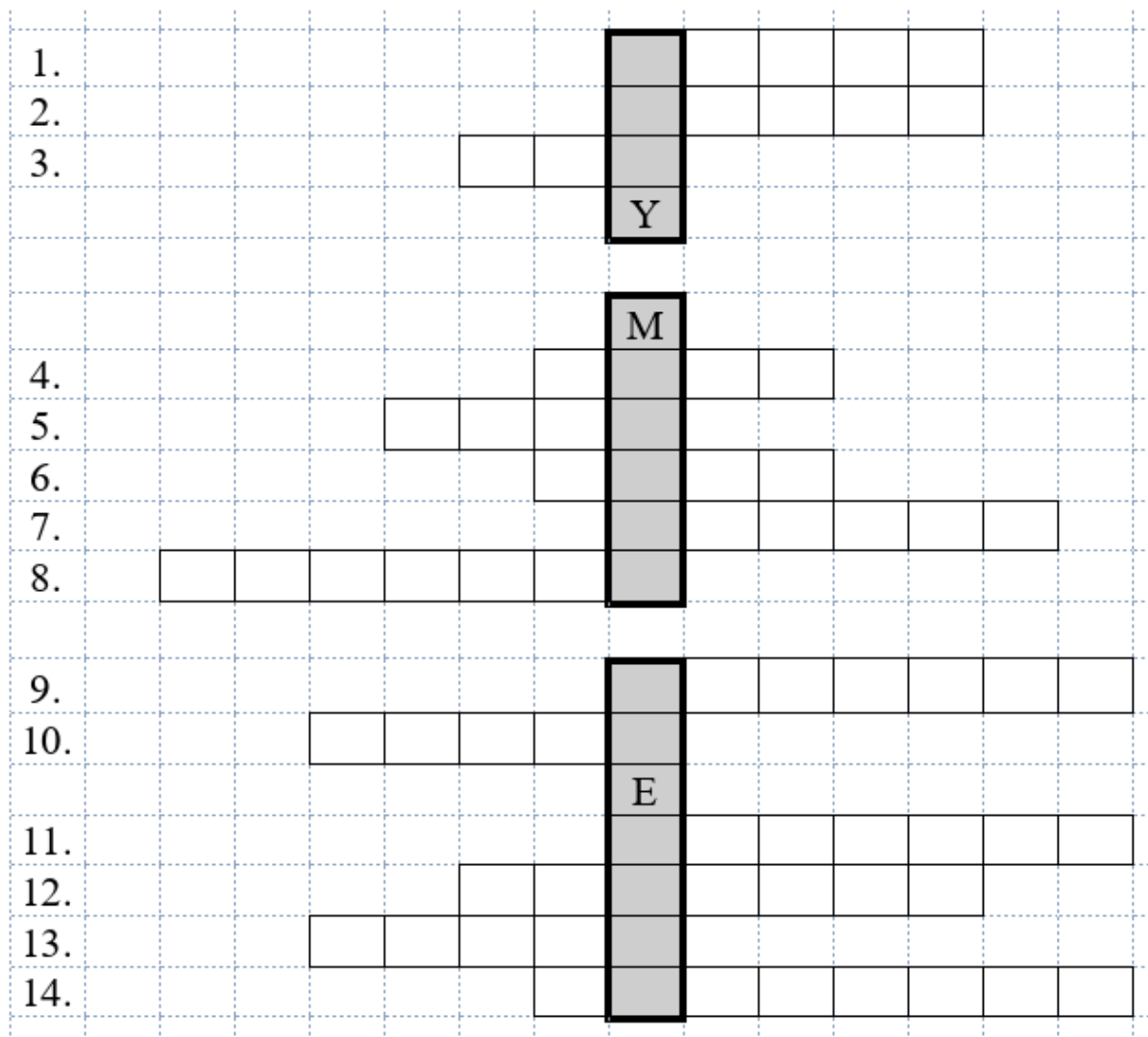
Česká republika se skládá ze tří zeměpisných oblastí. Nazývají se

_____, _____ a _____.

	3
--	---

Odpověď zjistíte, když správně vylustíte křížovku.

	14
--	----

- 1) Tento český spisovatel a dramatik napsal například *Povídání o pejskovi a kočičce*, *Poštáckou pohádku*, *Povídky z jedné kapsy*, *Válku s mloky* nebo drama *R.U.R.*. Je to Karel _____.
- 2) Básník a sběratel pohádek, jehož nejznámějším dílem je sbírka balad *Kytice*, se příjmením jmenoval _____.
- 3) Podle pověsti vystoupal praotec _____ na horu Říp, odkud spatřil krásnou českou zemi a rozhodl se zde se svým lidem usadit.

- 4) Nejznámější český zpěvák, který za svůj život zvítězil více než čtyřicetkrát v anketě *Zlatý slavík*, zemřel v roce 2019. Příjmením se jmenoval _____.
- 5) Nejslavnější český hokejista, který od roku 1990 hraje v americké NHL s číslem 68, se jmenuje Jaromír _____.
- 6) Malíř Josef _____ ilustroval mimo jiné *Osudy dobrého vojáka Švejka*.
- 7) 28. září slaví svátek _____, a to na počest českého knížete, který byl toho dne před více než tisíci lety zavražděn a později svatořečen.
- 8) Spisovatel českého původu, který žil více než čtyřicet let ve Francii, kde napsal světový bestseller *Nesnesitelná lehkost bytí*, zemřel v červnu 2023. Jmenoval se Milan _____.
- 9) Český skladatel, autor oper *Libuše* nebo *Prodaná nevěsta*, se jmenoval Bedřich _____.
- 10) Současný český prezident se jmenuje Petr _____.
- 11) Nejslavnější český běžec a několikanásobný olympijský vítěz se jmenoval Emil _____.
- 12) Příjmení prvního československého prezidenta zní _____.
- 13) *Osudy dobrého vojáka Švejka* napsal Jaroslav _____.
- 14) Český biskup J. A. _____ bývá nazýván učitel národů.